

XVI. ROČENKA
KRUHU MODERNÍCH FILOLOGŮ
PŘI ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMII VĚD
1983–1984

Úvodní slovo redakce

Při sestavování jubilejní XV. ročenky jsme si kladli otázku, jak přijme naše filologická veřejnost sdružená v Kruhu moderních filologů určitou změnu v jejím zaměření. Rozhodli jsme se totiž uvolnit více prostoru k uveřejnění většího počtu původních prací členů Kruhu. Mohlo jít buď o práci zcela novou, dosud nepublikovanou, nebo o článek dnes již těžko dostupný, či o text původně napsaný v cizím jazyce. Doufali jsme, že nabízená publikační příležitost bude přijata kladně, a to jak ze strany autorů - těm se naskytla možnost uveřejnit tiskem v poměrně krátké výrobní lhůtě vlastní odborný materiál, tak i ze strany čtenářů - těm se mělo dostat dalšího odborně orientovaného časopisu, byť jeho rozsah byl značně omezen.

Myslíme si - a ohlas z poboček naší domněnku jen potvrzuje -, že bude vhodné v nastoupené orientaci Ročenky pokračovat.

V úvodním textu 75. výročí Kruhu moderních filologů se jeho autor doc. dr. J. Nosek, DrSc. zamýšlí nad významem a přínosem, který tato vědecká společnost má v současné době pro bádání v oblasti jazykovědy v nejširším smyslu slova. Srovnává jeho činnost se zaměřením původního Klubu moderních filologů, poukazuje zejména na snahy rozvíjet myšlenky a práci Pražského lingvistického kroužku a pokračovat v nich. Zdůrazňuje se rovněž plodná spolupráce se zahraničními odborníky a institucemi, spolupráce, která v rámci původního Klubu vlastně neexistovala.

Opírajíc se o bohatou literaturu, dr. D. Knittlová, CSc., autorka stati K problému černošské angličtiny, se zamýšlí nad původními pracemi informujícími o angličtině amerických černochů. Té je systematictější pozornost věnována v USA až teprve od 60. let. Poukazuje se na některé tendence spatřující totožnost mezi jižanským dialektem bílých a černošskou angličtinou. Novější bádání však ukazuje, že jde o shody buď jen náhodné nebo částečné, ale rozhodně ne úplné. Jiná teorie vysvětlující postupný vývoj černošské angličtiny uvádí jako rozhodující stadia - pidgin English, kreolizaci a dekreolizaci. Této teorii však odporuje další názor, podle kterého je černošská angličtina výsledkem vzájemného působení britských regionálních dialektů užívaných černochy a kreolizace. Otázka černošské variety angličtiny není doposud beze zbytku zodpovězena. Vztahem mezi jazykem a logikou se zabývá krátký text prof. dr. Bohumila Trnky, DrSc., Jazyk a logika. Autor chápe jazyk jako vědu zkušenostní, která zkoumá skutečnost znakovou. Vývoj jazyka se jeví jako reakce proti změnám skutečnosti, ať již biologické, fyzikální nebo sociologické. Vývoj v jazyce má

strukturní charakter. Autor se rovněž zamýšlí nad pojmem kategorie v jazyce. Druhý z krátkých textů prof. Trnky - Definice slova - zařazených péčí doc. dr. J. Noska do Ročenky je věnován tomuto problematickému a často diskutovanému námětu. Autor polemizuje s pojetím sémantickým, kde je slovo chápáno především jako nositel významu. Je slovo měsíc, dvanáctá část roku, odlišné od slova měsíc /luna/? Jak je to s jednotlivými pády podstatných jmen v češtině, jde o slovo jedno, či o slov více? Tyto úvahy vedou autora k závěru, že správná definice se najde pouze v oblasti lingvistiky. Sám, opíraje se o postupy strukturní lingvistiky, od fonologie k vyšším jazykovým rovinám, pracovní definici navrhuje a dokládá příklady.

Kromě uvedených statí zařazujeme do Ročenky medailonky napsané u příležitosti životních výročí dr. ing. J. Balouna, CS., prof. dr. J.O. Fischera, DrSc. a doc. dr. I. Milnera, DrSc. Je naší smutnou povinností vzdát poslední hold několika předním vědcům v oblasti literatury a jazyka, významným členům KRMF, kteří v období od posledního vydání Ročenky zemřeli. Jsou to: prof. dr. O. Novák, CSc., prof. dr. I. Poldauf, DrSc., a prof. dr. B. Trnka, DrSc.

Ve snaze lépe informovat členskou základnu o charakteru práce KRMF jsme se rozhodli "Zprávy o činnosti" rozšířit a neuvádět pouze přehled přednáškové činnosti.

75. VÝROČÍ KRUHU MODERNÍCH FILOLOGŮ

Jiří Nosek

V nedávné době uplynulo 75 roků od založení Klubu moderních filologů,¹ jehož organickým pokračovatelem je Kruh moderních filologů při ČSAV. Podle archívních záznamů, jež jsou k dispozici, se předchůdce Klubu, Klub moderních filologů, ustavil na své valné hromadě dne 30. dubna 1909 a jeho stanovy byly schváleny c.k. místopředsedstvím v Království českém, vnesením ze dne 25. února 1910. Podle nich členem Klubu mohl být každý posluchač filozofické fakulty nebo kandidát učitelství filologického v Praze a předměstích.

Účelem Klubu bylo podporovat a šířit studium moderních jazyků a jejich literatur a pěstovat vzájemnost mezi členy. K tomu cíli Klub moderních filologů vydával Časopis pro moderní filologii, později také pořádal kurzy jazyků - do r. 1952. Klub moderních filologů vznikl iniciativou studentů a profesorů filologických oborů anglistiky, germanistiky, romanistiky a slavistiky a je vlastně odrazem pokračující vědecké specializace filologických oborů, jimž již nestačily naše tehdejší vědecké společnosti. Jak vyplývá z archívních záznamů, bojoval Klub moderních filologů prakticky po celou dobu své existence s finančními těžkostmi a na rozdíl od nynějšího Kruhu moderních filologů nekonal zdaleka tak často a tak pravidelně vědecké přednášky. Jeho činnost se odráží v článcích vyšlých v Časopise pro moderní filologii.

Situace se změnila ustavením Kruhu moderních filologů v r. 1956, kdy ČMF a jeho tehdejší příloha Philologica /později Philologica Pragensia/ převzala a reorganizovala Československá akademie věd, jež také dotuje Kruh moderních filologů.

Veřejné vědecké přednášky Kruhu moderních filologů v Praze začaly už od 18. listopadu 1953, tehdy ještě pod egidou Klubu moderních filologů a z pověření Kabinetu pro moderní filologii ČSAV. Kruh moderních filologů se ustavil 17. září 1956 a jeho prvním předsedou se stal prof. PhDr. Bohumil Trnka, DrSc., jeho vědeckým tajemníkem doc.PhDr. Jiří Nosek, DrSc. Těžiště práce Kruhu se výrazně přesunulo na vědeckou činnost. Kromě pražského Kruhu vznikly také pobočky v Brně, Olomouci, Plzni a v Bratislavě /zde pod názvem Kružok moderných filológov/. Na rozdíl od předešlého Klubu vznikly na půdě Kruhu moderních filologů odborné skupiny pro vybrané a vážné vědecké pracovníky, jež konají zvláštní neplenární pracovní zasedání s přednáškami a diskusemi. Z nich nejagilnější byla a je odborná skupina pro funkční jazykozpyt. Vznikla v říjnu 1956 na popud prof. B. Trnky, svého prvního svolavatele. Jejím cílem bylo a je pokračovat v práci Pražského lingvistického

kroužku, zaniklého v r. 1951. Svou vědeckou hodnotu osvědčila odborná skupina hned r. 1956 článkem o pražské strukturní lingvistice, jenž byl kolektivní odpovědí na dotazník sovětského časopisu Voprosy jazykoznanija. Ve Voprosech jazykoznanija /1957, roč.6, čís.3, str.44-52/ vyšel článek rusky a o rok později, r. 1958, v anglickém znění také v Praze ve Philologica Pragensia, roč.1, str.33-40. Tento článek měl velký mezinárodní ohlas a byl přetištěn vícekrát v SSSR i v západních zemích. Je též španělská verze vyšlá v Barceloně. Článek se stal reprezentantem Kruhu i pražské funkční jazykovědy v mezinárodním měřítku.

Vedle odborné skupiny pro funkční jazykozpyt je v Kruhu velmi agilní odborná skupina pro didaktiku cizích jazyků, jejíž svolavatelkou je doc.PhDr. Alena Tionová, CSc. Prostřednictvím odborné skupiny pro didaktiku je Kruh moderních filologů členem zahraničních společností, FIPLV /Fédération internationale des professeurs de langues vivantes/, jejímž předsedou byl po tři roky člen předsednictva Kruhu mod. fil. PhDr. Josef Hendrich, CSc. Z titulu členství Kruhu moderních filologů v FIPLV vyplývá i spolupráce s FIPS /Fédération internationale des professeurs de français/. Tato organizace zasílá do ČSSR veškeré materiály, které vydává. Jsou uloženy na katedře romanistiky na Filozofické fakultě Karlovy univerzity a jsou přístupny všem zájemcům z řad členů Kruhu i ostatních profesorů franštiny. Kruh mod. fil. je také členem IDV /Internationaler Deutschlehrerverband/.

Činnost Kruhu mod. fil. od r. 1956 charakterizují také četné kontakty se zahraničními institucemi a odborníky, kteří přednášejí v Praze i v pobočkách. To je novinka, která na půdě bývalého Klubu mod. fil. byla takřka neznámá. Je to jistě také odrazem celosvětového vývoje vědy, která od konce 2. světové války se stává výrazně mezinárodní.

V plenárních zasedáních Kruhu přednášejí členové Kruhu o jazycích a literaturách anglické a americké, germánských, románských i o problémech obecné jazykovědy a literární vědy. Kruh tímto rozvíjí naše starší pokrokové bádání, jež je neodmyslitelnou součástí naší národní kultury. Připomeňme, že na půdě Kruhu a jeho poboček bylo od r. 1953 do r. 1984 prosloveno celkem 1.677 přednášek, z toho 450 zahraničních hostí.

Kvantita a kvalita vykonané práce zavazuje všechny členy, naše moderní filology k tomu, aby iniciativně a energicky rozvíjeli vše vědecky nové, kladné a přínosné jako morální příslib do plodné a bezpečné budoucnosti, v níž pevně věříme. Tímto způsobem Kruh moderních filologů pokračuje v tradici dvou starších vědeckých společností, Klubu moderních filologů a Pražského lingvistického kroužku, jejichž činnost spojil

a spojuje v jeden celistvý proud teoretické filologické práce pro naši společnost.

1. Viz velmi fundovaný a zasvěcený článek Zdeňka Hampla, "Nad padesáti ročníky Časopisu pro moderní filologii" v ČMF roč.50, str.129-143 roku 1968, z něhož jsme hojně čerpali údaje pro tento článek.

K PROBLÉMU ČERNOŠSKÉ ANGLIČTINY

/Bibliografická poznámka/

Dagmar Knittlová

O angličtině amerických černochů nejsou k dispozici přesné a spolehlivé informace. Těmito slovy uvádí J. D. D i l l a r d svou monografii "Black English" /1972/. Podobný názor, i když zřízený na lexikální oblast, zastává i Clarence M a j o r , autor slovníčku afro-amerického "Black Slangu" /1971/. Konstatuje, že černošský slang je z hlediska lingvistického sféra poměrně nedotčená. Významně se začali zabývat černošskou angličtinou ve Spojených státech v podstatě nedávno, až v šedesátých letech. Ze starších prací jmenujme studii R a v e n a I. M c D a v i d a , Jr. a V i r g i n i e G l e n n M c D a v i d o v é "The Relationship of the Speech of American Negroes to the Speech of Whites" z roku 1951, která zdůrazňuje v mluvě amerických černochů otázku společenských kontaktů a ekonomických možností, tedy moderní sociolingvistické hledisko.

Od počátku století byl rozšířen názor, že Black English je v zásadě totožná s jižanským dialektem bílých. Stejný názor však sdílí i Wolfgang V i e r e c k v poměrně nedávné publikaci /1975/. Tvrdí, že mezi jazykem sociálně na stejné rovině stojících černých a bílých mluvčích není kvalitativní rozdíl. Obšírná recenze Stephana E. G r a m l e y e /1977/ sice uznává, že se Viereck poctivě snažil o objektivní prezentaci faktů, sám se však s jeho názory neztotožňuje.

Je pravda, že mezi oběma větvemi angličtiny jsou četné shody, ale že černošská angličtina není totožná s jižanským dialektem, dokládají mj. i literární prameny, kde bílí mluví sice podobně, ale ne stejně jako jejich černí vrstevníci. Ti, kteří měli přístup ke kultuře bílých, zejména ve školách, mluví vždy variantou velmi blízkou anglické normě, ale téměř nikde nenarazíme na případy, že by se mluva černých od mluvy bílých vůbec nelišila. V literárním ztvárnění černošské mluvy je ovšem vždy nebezpečí jistého omezení daného přizpůsobením literárním konvencím doby.

Při hlubším a rozsáhlejším výzkumu byly zjištěny rozdíly mezi černošskou angličtinou a jižním dialektem, které připouští i W. Labov, jenž stál v čele lingvistů, kteří dlouho neuznávali existenci syntaktických rozdílů mezi černošskou a standardní angličtinou. Přiznává, že angličtina amerických černochů má struktury /jako např. "you been know dat" ve smyslu "you 've known that a long time"/, kterým většina bílých mluvčích ani nerozumí.

Dillard se opírá o výzkum skupiny lingvistů nezatížených předsudky o původu černošské angličtiny a snaží se vyvrátit dřívější názory, které předpokládaly kořeny černošské angličtiny v britských regionálních dialektech. Nesouhlasí ani s teorií o přežívání archaismů v černošské angličtině a tvrdí, že to, co se považuje za libovolné, nesprávné míšení tvarů, má své oprávnění a nesmí být hodnoceno z hlediska britské normy. Dokazuje, že černošská angličtina vyrostla vlastně z pidgin English a prošla stadiem kreolizace a dekreolizace jako řada jiných jazyků. Jeho názor sdílí i pozdější studie Johna R i c k f o r d a "The question of prior creolization in Black English", začleněná do sborníku "Pidgin and Creole Linguistics" /1977/. Podle něho "Black English was originally a creole that now has reached an advanced stage of decreolization".

Jazyky pidgin jsou jakýmsi pomocným mluveným médiem, které slouží mluvčím dvou různých jazyků k základní komunikaci v omezeném okruhu praktických situací, jsou zjednodušenou formou jednoho z těchto jazyků, zatímco jazyk kreolizovaný vychází z pidgin, ale nabývá podoby jazyka použitelného pro veškeré běžné komunikativní účely; projevují se v něm rysy předchozího vývojového stadia, ale je značně obohacen především lexikálně. O procesu pidginizace a kreolizace se obšírně rozepisuje John S c h u m a n n /1978/. Není to zřejmě jednoznačná záležitost, protože stoupenci kreolizace nesouhlasí s tím, že pidginizace musí nutně znamenat zjednodušení a redukci. Pidgin jazyky mají pravidla jako každý jiný jazyk, nejde o deformaci modelu jazykové normy. V hloubkové struktuře se nijak neliší od jiných jazyků, nezatažují se však například nepravidelnostmi, vyplývajícími z přežívajících pozůstatků dřívějších vývojových stadií příslušného jazyka.

Kreolská mluva černochů se postupně dekreolizovala, jak se černí Američané pomalu začleňovali do hlavního proudu. Koncem 18. století jsou prý doloženy varianty "ranging from West African Pidgin to nearly Standard English". Diferenciace pokračuje dodnes, jenže všechny varianty se přiblížily více k angloamerické normě. Dochází však k inovacím. Objevuje se například durativní sloveso "be", které reprezentuje trvalý nebo inherentní charakter, zatímco nulová spona vyjadřuje nepřítomnost dlouhého trvání nebo dočasný stav. Kromě toho v průběhu dekreolizace, jak tvrdí Dillard, došlo k vývoji tří negátorů "dit 'n, don 'a"ain 'n". Rozdělení funkcí těchto negátorů připisuje Dillard třem slovesným kategoriím - času, aspektu a fázi, které existovaly v pidgin a v kreolštině. Dillard je přesvědčen, že černošská angličtina si podržela strukturní shody s dřívějším vývojovými stadii jazyka, jenže ne angličtinou,

nýbrž pidgin a kreolštiny, třebaže se za téměř tři sta let značně změnila.

Často zdůrazňovaným rysem černošské angličtiny je chybějící -s v 3. osobě singuláru přítomného indikativu. Tento rys podle Dillarda vyplývá z povrchního pohledu, který tradičně uvádí, že v užívání slovesných tvarů v černošské angličtině není řád. Rozdíl je však v slovesném systému vůbec, v rozdílných slovesných kategoriích, kde je černošská angličtina nejdále od spisovné normy a nejvíce se blíží pidgin a kreolské angličtině. Uvedený jev je rys povrchové struktury, který se vyskytuje v kreolské angličtině i v britských dialektech. Podkladové struktury jsou však různé. V anglických dialektech jde o nerespektování redundantního vyjádření 3. osoby singuláru přítomného času, o vyrovnání ve prospěch většiny tvarů bez -s. U černošské angličtiny jde prý však o něco jiného. Především v černošské angličtině není kategorie času obligatorní a tvar bez -s je tedy časově bezpříznakový. Obligatorní je naopak slovesná kategorie aspektu, případně fáze. Rozlišuje se punctuálnost, okamžitost děje a na druhé straně kurzivnost, progresivnost. Rozdíl se projevuje i v různé formě negace. "He ain't go" neguje okamžitý děj, "He don't go" nikoliv okamžitý. Příznaková není doba, kdy se děj odehrává, ale kontinuita nebo přerušovanost děje. Black English má možnost volby - vyjádřit, že slovesný děj proběhl v minulosti, nebo ho nechat v bezpříznakové formě slovesného základu a časově jej zařazuje kontext nebo adverbiální určení času, tedy lexikální prostředek. Tvary "I goes, you loves" se považují za hyperkorektní výpůjčku ze standardní angličtiny, není to však prezens v tom smyslu jako v angličtině. Tvar "He been go" vyjadřuje perfektivnost v dávné minulosti /remote perfective aspect/, "I done go/gone" perfektivnost bezprostředně minulou /immediate perfective aspect/ jako v kreolské angličtině a v pidgin, příp. se užívá kombinace "I been done gone" nebo "I done been gone". "Done" a "gone" se blíží funkcí pomocnému "have", které se objevuje jen zřídka, a to pouze jako výpůjčka ze standardní angličtiny. Infinitivy "to taught, to falled" ukazují, že signály "-ed" se nespojují s časovým významem, kategorie času není relevantní.

Progresivnost "he sleepin'" je negována "he ain't sleepin'" a vztahuje se převážně k přítomnosti, ale ne nutně. Shoda nebo spíše podobnost se standardním anglickým "he is sleeping" je jen v povrchové podobě. Vedle této konstrukce existuje v černošské angličtině ještě "he be sleepin'", negováno "he don't be sleepin'", a tato konstrukce vyjadřuje obvyklost, opakovanost děje. Tedy "He waitin' /right now/", ale

"he be waitin' /every night/".

Složitost záporových struktur se liší od jednoduchosti pidgin English a kreolské angličtiny, jak se objevovala v nejstarších dokumentech černošské angličtiny, a považuje se tedy za vývojový rys. Neprojevuje se však zřejmě ve všech variantách černošské angličtiny, při analýze několika černošských literárních textů se autorce nepodařilo uvedenou teorii verifikovat /Knittlová, 1983/.

Mezi dalšími rozdíly, které Dillard popisuje, je užívání spony "be", vyjadřování posesivnosti, nerozlišování rodu u zájmen, nevyjadřování plurálu u substantiv po výrazech označujících množství, spojování vět aj.

My nemáme možnost hodnotit útvar černošské angličtiny jako takové, ani se nemůžeme pokoušet o abstrahování pravidel, kterými se černošská angličtina řídí. Je to řeč především mluvená, a to mluvčími, kteří jsou ve většině případů bilingvní v tom smyslu, mluví - i když ne třeba vždy - stejně dobře standardní angličtinou i angličtinou černošskou, a podle okolností se ve svých promluvách blíží někdy více té, jindy oné varietě. Jestliže neexistuje vlastně norma černošské angličtiny, nelze hovořit o tom, co je správné a co je odchylka od normy. Ale i v literárním ztvárnění je při srovnávání jednotlivých textů po jazykové stránce nutno brát kromě doby vzniku v úvahu prostředí, v kterém se mluvčí pohybují, jde-li o nevzdělané venkovany z Jihu, jejichž dialekt je mnohem silněji poznamenán zejména hláskovými, ale i gramatickými zvláštnostmi, nebo jde-li o postavy ze severních velkoměst, které jsou hláskově blíže standardní angličtině, ale řeč je lexikálně zabarvena slangem ulice. Městskou mluvou amerických černošů se zabývá Claudia Mitchell-Kernan /1971/, dále Walter A. Wolfram /1969/ a sborník "Teaching Standard English in the Inner City" 1970/, jehož editory jsou Ralph W. Fasold a Roger W. Shuy. Shodně upozorňují na velkou variabilitu, na řadu stupňů mezi řečí standardní a substandardní a na to, že kolísání se považuje za inherentní vlastnost černošské angličtiny. "To give just one example, 'he nice, he's nice, he is nice' may all occur in the speech of the same Negro speaker", přičemž jde s velkou pravděpodobností o závislost na situačním kontextu. Fasold a Wolfram stejně jako Dillard a další tvrdí: "Negro dialect is a fully formed linguistic system in its own right, with its own grammar and pronunciation rules, it cannot simply be dismissed as an unworthy approximation of standard English". Podobně citovaný už C. Major: "To call this language an aberration is simply another kind of insult." Nebezpečné je však také lingvistické abstra-

hování a zobecnování na základě průzkumu mluvy jednotlivců. Černošská angličtina není monolitický útvar, rozdíly jsou zeměpisné, ale především mají vliv faktory sociální, míra vzdělání, prostředí a společenské postavení. Nejnovější výzkumy upozorňují na sociologický význam věkového faktoru, řeč dětí je nejdále od standardní angličtiny, s přibývajícím věkem se jí mluvčí stále více přizpůsobují.

"Negro Dialect" není zatím lingvisticky popsán ve všech rovinách, i když existuje řada prací, které se touto problematikou zabývají. Jeho příznivci tvrdí, že jde o systém, který splňuje všechny požadavky a potřeby jazykové praxe a v některých aspektech standardní angličtinu dokonce "obohacuje". Zdá se však, že ani zastánci teorie kreolských kořenů v černošské angličtině nemají poslední slovo. Robbins B u r l i n g ve své prakticky zaměřené příručce /1973/, určené pro učitele dětí, které mluví nestandardními varietami angličtiny, zejména Black English, uvádí kromě teorie o černošské angličtině jako o jednom anglickém dialektu a kromě kreolské hypotézy svou teorií třetí, podle níž je černošská angličtina důsledkem obojího vlivu, angličtiny i kreolštiny. Svou hypotézu opírá o existenci rysů, které spojují černošskou angličtinu jednak se starší angličtinou, jednak s angličtinou kreolskou. Rovněž K.I. McDavid, Jr. ve své eseji z r. 1980 vidí skutečnost někde uprostřed mezi oběma dosud hlásanými extrémy. V severních a západních velkoměstech by černošská angličtina posledních let mohla být podle něj docela dobře ukázkou "neo-kreolizace". Bylo by záhodno prověřit teorie konkrétním materiálem. Walter M. B r a s c h /1981/ uvádí mj. přehled speciálních bibliografií černých amerických autorů, kteří by mohli poskytnout korpus ke zkoumání jazyka, o němž McDavid jako znalec americké lingvistické geografie tvrdí, že má tolik variet jako angličtina bílých Američanů.

Literatura:

- Brasch, Walter, M.: Black English and the Mass Media. Amherst 1981.
- Rec. Connie Eble, Amer. Speech, 59, 3, 1984, s.232-235.
Burling, Robbins: English in Black and White. New York 1973.
Dil, Anwar S. /ed./: Varieties of American English: Essays by Raven I. McDavid, Jr., Stanford, Calif. 1970. - Rec. Glenn G. Gilbert, Amer. Speech, 59, 3, 1984, s.236-239.
Dillard, J.L.: Black English. New York 1972.
Fasold, Ralph W. - Shuy, Roger W.: Teaching Standard English in the Inner City. - Rec. R.B. LePage, Linguistics 118, 1973, s.119-125.

- Knittlová, Dagmar: On the English-Czech Contrastive Linguistic Situation. AUPO, Philologica 48 - Germanica, 1983, s.95-104.
Major, Clarence: Black Slang /A Dictionary of Afro-American Talk/. London 1971.
McDavid, Raven I., Jr., - McDavid, Virginia Glenn: The Relationship of the Speech of American Negroes to the Speech of Whites. Amer. Speech 26, 1, 1951, s.3-17.
Mitchell-Kernan, Claudia: Language behavior in a Black urban community. Berkeley 1971. - Rec. Thomas Kochman, Language 49, 1973, 4, s.967-983.
Rickford, John: The question of prior creolization in Black English. Pidgin and Creole Linguistics, /ed. Albert Valdman/. Bloomington - London 1977.
Schumann, John: The pidginization process. Rowley, MA, 1978. - Rec. William Washbaugh - Fred Eckmann, Language 56, 2, 1980, s.453-456.
Viereck, Wolfgang: Regionale und sociale Erscheinungsformen des britischen und amerikanischen Englisch. 1975. - Rec. Stephen E. Gramley: American and British English: Recent Introductory Literature. ZAA 1977, s.233-243.
Wolfram, Walter A.: A Sociolinguistic Description of Detroit Negro Speech. Washington 1969.

Jazyk není logika, nýbrž věda zkušenostní, která se opírá o jistou skutečnost, o skutečnost znakovou, kterou zkoumá tak, jako např. fyzika zkoumá skutečnost fyzickou; zákony, které odvozuje a které se stávají tím abstraktnější, čím jazykové /nebo fyzikální/ bádání pokračuje, nejsou zákony logickými, nejsou totožné se zákony logickými, které nepodléhají vývoji a představují absolutní kritéria na zkušenosti ještě méně závislá než zákony matematické pracující s pojmem kvanta. Jazyk je pevně zakotven ve zkušenostech mimojazykových. Znakovostí svých prostředků jen jemu vlastních umožňuje komunikaci a styk mezi individuální kolektivitu.

Jazyk není ovšem přírodní věda, ježto v něm příčinou jevů jazykových je jejich strukturní znakový účel, nikoli mechanická kauzalita. Účel činí dílčí živly celkem, který je nadřazen a který není jen sumou jeho částí, nýbrž který je vtištěn do každého živlu tvořícího systém.

V biologii pojmu znakového účelu odpovídá nejlépe pojem "směr" ražený L. von Bertalanfy /Theoretische Biologie, 1, Berlín 1932/. Ježto jazyk je pevně zakotven v mimojazykových skutečnostech, jeví se nám jeho "vývoj" jako reakce proti změnám této skutečnosti, ať již biologické nebo fyzikální nebo sociologické. Tato reakce není ovšem přímočará, ježto změnám mimolingvistickým neodpovídají vždy určité změny lingvistické: péro, kterým píšeme, prodělalo mnoho změn, ale jazykově se tyto změny jeví jen ve větné souvislosti, v níž má péro nyní mnohem více predikátů než dříve /ocelové péro, plnicí péro atd./ a různé technické skutečnosti se pouze podsouvají.

I v jazyce každý vývoj je strukturní a nemůžeme jej vysvětlit kauzálně, je to "katábasis eis állo eídes /systéma/". Otázka je, můžeme-li srovnávat tyto nové struktury, když jednotlivosti každé z nich jsou podmínovány různými celky a tudíž srovnatelné jen vzhledem k těmto celkům.

Každý pojem otvírá novou perspektivu a tím i nový logický přehled o celkovém komplexu otázek. Pojem kategorie /třídy z hlediska jednotlivých protikladů zahrnutých kategorií a jejich vlastností/ může být buď jen pravdivý nebo nepravdivý čili nesmyslný, tj. má funkci uzavírací. V tomto smyslu může být pojem kategorie důležitý dlouho předtím, než je přesně definován extenzívně. V toku problematiky jedná z jeho úloh je udržovat poznání tím, že ukazuje na nové cíle, je tedy abstraktní

a perspektivní, tj. čeká na nová neznámá spojení /neznámé relace/. A tento úkol má i foném a slovo jako znak pojmu i věta a promluva. Aplikací nové logiky na jazykozpyt oddaluje se jazykozpyt od psychologie a přibližuje se k sociologii, pojímáme-li tuto jako předpoklad, za kterého je logika možná.

Jazyk představuje relace jednotlivých kategorií a spojují se jako strukturní články řetězu a vracejí se vždycky, jak vysvětleno, ke svému východisku, takže je nutno přiznat jim funkční samosprávu. Slovník například nepředstavuje pyramidu vždy obecnějších a širších vztahů mezi slovy až k nejvyššímu, jenž by zahrnoval všechny slovní jevy, nýbrž jen zařazuje slova do plánů, jež se spojují jako články řetězu k dosažení znaků přítomných jevů. Ve významové funkci /referenci/, jež se podsouvá pod slova, není jazyk uzavřený. Uzavřené a konečné jsou jen prostředky, jichž jazyk používá.

DEFINICE SLOVA

Bohumil Trnka

Sémantikové často pojednávají o slovu jako o nositeli významu provázeného citovými živly a takto je také definují v četných definicích. Fonémové komplexy nemusí však mít určitý význam, aby byly slovy. Karel, že, oni ve větě Karel věděl, že oni chtějí přijít jsou slova, ačkoli nemají určitý význam nebo nemají /že/ vůbec žádný význam. Nejsou nebo jsou označení jedné věci jako brambor, brambora a zemák jedno nebo více slov, a je měsíc ve významu dvanáctá část roku jiné slovo než měsíc ve významu anglického slova moon a latinského slova luna? Konstituují slovní tvary hoch, hocha, hochu, hochem, hoši, hochů, hochům, hoších, hochy jedno slovo nebo více a kolik slov? Domníváme-li se, že totožnost slova závisí na totožnosti /nebo stejnosti/ fonémové realizace i významu a funkce, jsme vedeni k názoru, že jakákoli modifikace ve fonologické a významové stránce označuje jiné slovo. Tyto a četné jiné příklady ukazují, že slovo není možno definovat jen podle zásad nové logiky a psychologie, nýbrž že správnou pracovní definicí jeho je hledat jen v oblasti lingvistiky samé. Takovou pracovní definicí psanou z hlediska našeho postupu strukturní lingvistiky od fonologie nahoru k vyšším jazykovým plánům předkládám nyní k vašemu posouzení. Slova jsou fonémové útvary, jejichž segmenty se kombinují ke společným funkcím, a které mohou být ve větách přemístěny nebo od sebe odděleny, aniž pozbývají svou identitu. Jazykové entity, které vyhovují této definici, zahrnují nejen obvyklé typy slov, nýbrž i takové útvary, které se vyskytují jen v kombinaci s jinými slovy a jichž se nikdy neužívá pro realizaci jednoslovných vět, např. v angličtině the, a/n/, my our, 'l / = will/, 'd / would/, 's / = is, has/, ve francouzštině le, la, ce, je, tu, mon, ma, ton, ta, v češtině se, si, mu, -li, v latině -que atd.

I ty lingvistické entity, které mají neobvyklou strukturu, jako tu, že jsou realizovány jen jedním souhláskovým fonémem, mají status slova, ježto jsou schopna ve větě transpozice a permutace a přitom jejich fonémové realizace podržují své slovní funkce. Kdyby slova tohoto typu v jazycích neexistovala, mohlo by slovo být definováno jako fonémová formace schopná ve své izolaci realizovat promluvu.

Pozorujte, že v uvedené definici slova je vyloučen význam, a to proto, že z pracovního hlediska našeho zkoumání jazyka postupujeme ve své analýze, jak již bylo uvedeno, směrem od fonologie k vyšším jazykovým útvarům, v nichž význam nabývá prominenci, a nikoliv od složitě

promluvy opačným směrem k plánům nižším. Takovouto definici slova bychom mohli proslovit později; již nyní lze však říci, že je možno vyabstrahovat určitý význam nebo jisté významy ze slov, jimž odpovídají struktury mimojazykových hodnot /referencí/ a slova zbavená významové zátěže považovat za pouhé nositele této zátěže připravené zvenčí a ochotně přijímané.

Životní jubileum českého germanisty PhDr. ing. Jaroslava Balouna, CSc.

V dubnu 1983 oslavil významné životní jubileum pracovník katedry překladatelství a tlumočnictví FF UK PhDr. ing. Jaroslav Baloun, CSc.

Jubilant se narodil 20.4.1923 v Praze, základní a středoškolské vzdělání získal v Příbrami, kde v roce 1942 maturoval na klasickém gymnáziu. Po maturitě navštěvoval v Praze dva roky Ústav moderních řečí s pedagogickou přípravou, který ukončil státní zkouškou z němčiny angličtiny.

Po osvobození studoval na Vysoké škole věd hospodářských, kterou ukončil v r. 1948. V této době chodí také do Ústavu severských jazyků v Praze, kde dostává vysvědčení o absolvování. Několik let pracoval jako jazykový dokumentátor v podnicích zahraničního obchodu, od roku 1952-54 v Čs. obchodní komoře jako korektor a překladatel. Tu se seznamuje s odbornou terminologií zahraničního obchodu a propagace. Aprobaci pro jazyk německý a švédský získal na filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně, kde byl žákem předního českého germanisty prof. Leopolda Zatočila.

Od r. 1954 pracoval jako asistent, od r. 1956 jako odborný asistent na katedře jazyků při rektorátu ČVUT a dále na katedře jazyků elektrotechnické fakulty ČVUT, kde byl vedoucím německého oddělení. Vyučoval tu do r. 1966. Zabýval se podrobně odb. terminologií a metodickými problémy výuky mnoha technických oborů, především chemie a elektrotechniky; publikoval tu 6 skript.

Dva roky /1962-64/ působil jako lektor českého jazyka na Slovanském ústavu a na Dolmetscher-Institutu Univerzity Karla Marxe v Lipsku. Za tuto činnost mu bylo vysloveno jmenovanou univerzitou uznání. Odtud se vrací na své pracoviště na ČVUT.

Od r. 1966 pracoval jako odb. asistent německého jazyka na pedagogické fakultě UK v Praze, kde vedl oddělení německého jazyka. Tu byl r. 1971 vyznamenán bronzovým odznakem a diplomem pedagogické fakulty za zásluhy o budování učitelského vzdělání u příležitosti 25. výročí uzákonění vysokoškolského vzdělání učitelů.

V r. 1975 přichází na katedru překladatelství a tlumočnictví FF UK. Z předchozích pracovišť si přináší bohaté zkušenosti pedagogické a široký rozhled odborný. Pro kolektiv germanistů KPT byl příchod dr. Balouna, jazykově výborně fundovaného, svědomitého a přesného pracovníka a člověka velmi dobrých charakterových kvalit, velkým

přínosem. Jako učitel je znám svou důsledností a náročností, ale též trpělivostí, obětavostí a taktností. Během své učitelské činnosti je stále veden snahou o maximální poznání, spojené s vůlí nabyté poznatky dále rozdávat.

Po dosažení doktorátu a vědecké hodnosti kandidáta filologických věd se stala středem jeho badatelského zájmu lexikologie. Své zkušenosti pedagogické i odborné uplatnil při zpracování skript a učebních textů /Deutsche Lexikologie I, Deutsche Lexikologie II, Úvod do studia německého jazyka, Německo-český slovník lingvistické terminologie /několikasvazkový/, Švédské odborné texty technické/, jako spoluautor jazykových učebnic a odborných slovníků /Učebnice němčiny pro vysoké školy technického směru, Němčina pro vědecké a odborné pracovníky, Německo-český technický slovník, Německo-český a česko-německý elektrotechnický a elektronický slovník, Anglicko-český a česko-anglický elektrotechnický a elektronický slovník, Rusko-český hutnický slovník/ jako autor celé řady přednášek s odbornou lingvistickou tematikou, které proslavil na různých setkáních germanistů vysokých škol NDR a ČSSR /na čtyřech konferencích přednášel o problémech překladu a tlumočení/ a posléze jako autor mnoha recenzí v odborných časopisech.

V poslední době pracuje společně s ostatními členy katedry - germanisty na terminologickém slovníku německo-českém a česko-německém z oboru translační lingvistiky.

Je nutno se zmínit i o úsilí jubilantově, jež věnuje rozvíjení styků katedry s jinými germanistickými pracovišti, zejména s univerzitami NDR. V rámci této spolupráce dochází k velmi plodné výměně studentů KPT na dobu 3 týdnů a k studijnímu pobytu studentů 3. ročníku na jeden semestr.

Přestože je vázán přemírou povinností na katedře /funkce vedoucího učitele německého jazyka a literatury, výuka, zkoušky, seminární a diplomové práce, státní zkoušky, rigoróza, vedení VUS/, sleduje naši i zahraniční lingvistickou literaturu a hledá stále nové cesty. Pro nás, kteří jsme s ním téměř v každodenním styku, je stále vzorem velmi pilného, svědomitého a skromného pracovníka.

Přejeme jubilantovi, aby ve zdraví, duševní pohodě a svěžesti mohl dále pokračovat v tom, co si předsevzal: posunout českou germanistickou lingvistiku vpřed.

Josef Březina

Významné životní jubileum profesora Jana O. Fischera, člena korespondenta ČSAV

Šedesáté narozeniny, které Jan O. Fischer oslavil 30. listopadu 1983, jsou nejen podnětem k zamyšlení nad jeho dosavadním rozsáhlým vědeckým dílem ale i příležitostí k bilancování 35 let budování a tvůrčího rozvíjení československé romanistiky na marxistických základech. Už první Fischerovy monografie /Žáci francouzské revoluce, 1950, Stendhal, první soudce kapitalismu, 1951/ podávaly totiž nejen kvalitativně nový literárněhistorický pohled na dílo Courierovo, Bérangerovo a Stendhalovo, ale byly i významnými etapami na cestě k obecné formulaci nezjednodušeného pojetí realismu, této klíčové kategorie marxistické literární vědy. První velkou badatelskou syntézou se pak staly dnes již klasické Problémy francouzského kritického realismu /1961/, kde Jan O. Fischer prokázal - na balzakovském materiálu - nedostatečnost pozitivistického pojetí realismu jako fotografické reprodukce reality a zdůraznil, že základním kritériem realismu je umělecky pravdivé zobrazení skutečnosti. V minulém desetiletí pak své pojetí rozvinul ve dvou nových syntetických monografiích /"Epoque romantique" et réalisme, 1977, Kritický realismus. Balzac, Stendhal a základní otázky realismu, 1979/. Na základě třicetiletého badatelského úsilí v nich metodologicky objevně formuloval zvláště otázky vztahu mezi realistickou tvůrčí metodou a uměleckými postupy. Knihy se setkaly s velice příznivým ohlasem doma i v zahraničí a Svaz českých spisovatelů autorovi udělil výroční cenu za rok 1979.

Životním cílem Jana O. Fischera se velice brzy stalo vypracování marxistického pohledu na francouzskou literaturu. K jeho uskutečnění se mu podařilo mobilizovat české i slovenské romanisty všech generací. Po řadě kolektivních antologií a literárněhistorických přehledů kulminovalo Fischerovo úsilí monumentálními třísvazkovými Dějiny francouzské literatury 19. a 20. století /1966 a 1981, 1976 a 1983, 1979/, jež na základě marxistické interpretace literárních jevů podávají syntetický obraz vývoje francouzské literatury posledních dvou století. Jan O. Fischer se práce na Dějínách účastnil nejen jako vedoucí autorského kolektivu, neúnavný koordinátor, organizátor a hlavní autor. Je jeho osobní zásluhou, že v nich výklad francouzské literatury nepouští nikdy ze zřetele její působení v českém a slovenském kulturním kontextu. Dějiny se tak staly i základním východiskem pro studium francouzsko-českých a francouzsko-slovenských literárních vztahů. Ne náhodou byl

proto Jan O. Fischer v roce 1982 poctěn cenou ministra kultury ČSR.

Paralelně s oběma hlavními badatelskými směry pokračovalo Fischerovo dílo, vycházející z neobyčejně širokých znalostí řady evropských jazyků a literatur, v nepřeborném množství článků, recenzí, předmluv a původních studií, vydávaných doma i v zahraničí. Neobyčejně živé odezvy se dočkaly zvláště známé Bérangerovské monografie /německá 1960, česká 1967/ a Pohledy pod pokličku /1974/, kniha vtipných reportáží o rubu a lici francouzského kulturního dění.

Obraz Jana O. Fischera, dlouholetého vedoucího katedry romanistiky FF UK v Praze i oddělení západních literatur ÚČSL ČSAV, by však byl značně zkreslený, kdyby se omezil jen na podobu vysoce erudovaného a plodného univerzitního vědce tvůrčího typu s neobyčejně širokými kulturními zájmy, neumdlévajícího organizátora románských studií u nás. K Fischerově osobnosti neoddělitelně patří i dlouholetá neúnavná činnost vědecko organizační a kulturně politická. Tento balzakovský editor a překladatel z několika románských jazyků je členem Svazu českých spisovatelů i vedení Sdružení českých překladatelů při Českém literárním fondu, členem řady redakčních rad a literárněvědných společností doma i v zahraničí, neúnavným přispěvatelem do všech našich literárních i kulturněpolitických časopisů atd. atd. Není proto divu, že mu bylo za dlouholetou společensky angažovanou činnost r. 1983 propůjčeno Vyznamenání Za zásluhy o výstavbu.

Vlastní životní jubileum pak oslavil tento mladý a dynamický šedesátník, plný elánu, neuvěřitelné energie a tvůrčích plánů do budoucna, autorskou, organizátorskou a redakční práci na kolektivní publikaci Světová literatura. Zcela zákonitě byl tedy Jan O. Fischer, vynikající český marxistický literární historik a teoretik mezinárodního významu, v květnu 1984 jmenován členem korespondentem ČSAV.

Jindřich Veselý

K nadcházejícímu životnímu jubileu docenta Iana Milnera

Příští rok si připomeneme 75. narozeniny dlouholetého člena Kruhu moderních filologů, významného představitele naší anglistiky, docenta filozofické fakulty Karlovy univerzity PhDr. Iana Milnera Dr.Sc. Narodil se na Novém Zélandě a po studiích ve své vlasti a v Oxfordu zakotvil narvalo v Československu. Od počátku své vědecké, pedagogické, popularizační činnosti se stal důležitým zprostředkova-

telem australské a novozélandské kultury. Uváděl k nám díla Henryho Lawsons, Patricka Whitea i australské lidové balady; zasloužil se i o poznání australského dělnického románu a novozélandské moderní poezie.

Těžištěm jeho vědeckého zájmu se však stalo jedno z klasických období vývoje anglické literatury - 19. století se svým sociálním románem. Vedle jednotlivých studií o Dickensovi a Thackerayovi, které jako mnohé další jeho práce byly publikovány rovněž v zahraničních sbornících a periodikách, to byl především hluboký vztah k románovému dílu George Eliotové, který tu podstatně určoval jeho přístup. Vyvrcholením jubilatovy činnosti v tomto oboru se stala monografie Struktura hodnot v díle George Eliotové /Structure of Values in George Eliot/, která na rozdíl od formálně estetických analýz běžných v angloamerické literární vědě akcentuje souvztažnost a společenskou podmíněnost morálních a estetických hodnot v románovém tvaru, která tvoří jak bázi specifického stylu Eliotové, tak i jejího realistického vidění světa, kladoucího si stále znovu otázku po řádu umělecko poznávané skutečnosti. Na obecné, teoreticko-metodologické problémy svého přístupu upozornil docent Milner ve shrnující stati Umělecká idealizace a společenský kontext v literatuře 19. století, zejména anglické /AUC Philologica 5 - Slavica Pragensia XV, 1973/. Svě problematice zůstává věren dodnes; tématem jeho stati ve sborníku káhirské univerzity ke stoletému výročí autorčina úmrtí /1981/ je vztah hrdiny a společenského prostředí ve složitém zobrazení v pozdním románu Daniel Deronda.

Vedle toho však jubilatovu vědeckou a popularizační činnost charakterizuje neustálá pozornost věnovaná problematice literatury současné doby i jejím historickým kořenům. Do našeho literárního kontextu uváděl docent Milner například jednotlivá díla britského proletářského a pokrokového sociálního románu - Lidumily v hadrech Roberta Tressela či Skotskou trilogii Lewise Grassica Gibbona a upozorňoval na novější vývoj těchto žánrů. V souhrnné studii se rovněž zabýval proměnami realistické tradice v poválečné britské literatuře a svými články přispěl také k poznání vývoje anglické avantgardy a modernismu /T.S.Eliot, James Joyce/. K dalším důležitým oblastem jeho zájmu patří poezie Williama Butlera Yeatse a románová tvorba Josepha Conrada, Edwarda Morgana Forstera a Grahama Greena.

I takto stručná charakteristika jubilatova přínosu k vývoji české anglistiky by však byla neúplná, kdybychom nevzpomněli jeho významu jako univerzitního pedagoga, autora dvou antologií anglické literatury a především skvělého přednášejícího a vedoucího seminářů. Z nich vynikaly zvláště ty, které byly věnovány novější anglické literatuře a tvor-

bě velkých realistů 19. století hlavně pro svou atmosféru tvořivé a neformální diskuse a pro pochopení, pozornost i péči, jež docent Milner věnoval příspěvkům i diplomovým pracím svých posluchačů. Konečně je nutno zmínit i jubilatovy zásluhy o popularizaci naší kultury v anglosaském světě zvláště prostřednictvím uměleckého překladu, ať už klasiků naší moderní poezie /Bezruč, Holan/, tak i některých jejích současných představitelů.

K nastávajícím pětasedmdesátinám přejeme docentu Ianu Milnerovi mnoho zdraví, štěstí i duševní svěžesti.

Martin Procházka

In memoriam profesora Otakara Nováka

Profesor Otakar Novák zemřel 19. října 1984 v Praze. Těžká nemoc, která se v posledním roce značně zhoršila, ho postupně přinutila zanechat vši vnější činnosti, nezlomila však do konce života jasnozřivost jeho ducha. Jeho odchod znamená velkou ztrátu pro celou naši romanistiku, které téměř půl století oddaně, nezištně a s láskou sloužil.

Otakar Novák se narodil 28. prosince 1905 ve Vídni a po absolvování střední školy studoval na filozofické fakultě v Brně francouzštinu a češtinu, kde jeho učiteli byli mimo jiné P.M. Haškovec a Arne Novák. Po letech působení na středních školách v různých místech začala v roce 1946 jeho vysokoškolská pedagogická dráha. Nejprve přednášel na filozofické fakultě University Karlovy jako asistent a od následujícího roku po obhájení habilitačního spisu Renanova teorie slohu /knižně vyšel v roce 1946/ i jako soukromý docent. Současně byl pověřen přednáškami na filozofické fakultě brněnské a zde byl jmenován trvale v roce 1952. Následujícího roku byl ustanoven docentem a v roce 1964 řádným profesorem dějin francouzské literatury. Po tři desetiletí tak vychovával řady středoškolských profesorů francouzštiny a formoval úspěšně nastávající mladé badatele v oboru francouzské literatury.

Jeho rozsáhlá a rozmanitá odborná činnost - přes dvě stě položek bibliografie zahrnujících monografie, odborné studie, články, předmluvy, doslovy, recenze a překlady - dokumentuje široký záběr a stále živé zaujetí vztahující se ke všem významným etapám francouzské literatury. Převážně však soustředil svůj zájem na 19. a 20. století a v nich opět na Maupassanta a R. Rollanda, nevylučoval ovšem ani jiné epochy

jako např. baroko, období kritického realismu, nebo jiné autory jako byli Rabelais, Diderot, Lesage, Renan, Baudelaire, Aragon... Vyvrcholem těchto prací je dílo v naší romanistice dosud ojedinělé - francouzsky psané dějiny francouzské literatury od počátků do 60. let našeho století. První ze čtyř svazků vyšel knižně, další pak v několika vydáních jako vysokoškolská skripta. Nechybějí ani komparatistické studie, v nichž obezřetně zkoumá recepci Corneillova díla u nás nebo jemně vysledovává Šaldův vztah k francouzské literatuře. K tomu možno připojit studie z oblasti stylistiky, versologie, podněty týkající se literární metodologie a kritiky. Potřeba osvětlit autora z několika stran vedla prof. Nováka k vytváření komplexů studií, jako tomu bylo v případě A. France, R. Rollanda; některým autorům věnoval celé monografie, jako byly např. Renanova theorie stylu /1946/ nebo Guy de Maupassant /in: Po stopách realistických tradic francouzského písemnictví, /1958, s.133-235/. /Podrobný soupis prací profesora Nováka vyšel v devátém svazku sborníku Études romanes de Brno./

Od svých učitelů přijal intelektuální přesnost, vědeckou akribii, úctu k literárnímu faktu, nepřijímal však nekriticky jejich kategorie a měřítko. Bezpečná znalost faktů historických, sociálních a literárních byla pro něho samozřejmostí a sloužila mu jako východisko, jako prostředek k přesnějšímu poznání uměleckého díla. Profesor Novák nevykládal dílo zvnějšku genetickou metodou, ale snažil se je postihnout v celku, v jeho podstatě, zachytit jeho smysl, pravdu i tvar. Umísťuje proto autora do jeho doby, aby ukázal jeho reakci na klima politické, sociální, umělecké; studuje a srovnává vlivy literární, aby nakonec specifikoval autorovu originalitu, která vyvstala v zhuštěné syntéze po předcházející zevrubné analýze. Tak ve zmíněné práci i Maupassantovi ukazuje na zvláštní rys Maupassantova realismu souvisejícího s domácí lidovou tradicí i s klasicistním požadavkem pravdivosti tlumočeným prostřednictvím Flauberta. Diferencuje zároveň jeho realismus od tehdy běžného realismu "přírodovědného" i od realismu Flaubertova. Podobně ve studiích o R. Rollandovi vysvětluje, jak u něho realismus směřuje k vyjádření dramatu moderního člověka, rozpolceného mezi myšlením a činností, člověka hledajícího vztahy mezi individuální formací a sociální revolucí. Všude ve svých studiích, ale i v popularizačních člancích spojuje profesor Novák erudici s jemným vkusem a vespělým citem pro hodnoty literárního díla a podněcuje čtenáře k zamýšlení.

Professor Novák našel harmonickou rovnováhu mezi činností vědeckou a publikační na jedné straně a činností pedagogickou na straně druhé. Stejně pečlivě a odpovědně jako své studie připravoval i své přednášky

a semináře a vedl státní, diplomové, disertační a kandidátské práce. Byl vždy neúnavný, trpělivý konzultátor, náročný, avšak spravedlivý examinator. Zejména jeho někdejší žáci a nyníjší pokračovatelé jsou mu vděční za cenné rady, relevantní připomínky a povzbuzení. Za zdánlivou přísností byla skryta náklonnost.

Pro posluchače k usnadnění studia napsal několikadílné, francouzsky psané Précis aide-mémoire, kde v hutné zkratce, opíraje se o poslední bádání podal jasně a promyšleně přehled dějin francouzské literatury od středověku až po nové tendence v románě. Stejný cíl mělo i skriptum Précis de versification française, které systematicky pojednává o problematice francouzského verše, o němž u nás existují jen sporadické zmínky. Jeho zásluhou a pod jeho vedením vyšel i nepostradatelný Slovník francouzských spisovatelů /1966/, určený jak odborníkům, tak i široké veřejnosti. Jde o dílo užitečné svými životopisnými i bibliografickými údaji, kritickým hodnocením a zároveň koncizní a bohatě informující předmluvou vedoucího redaktora.

Professor Novák byl činný i v různých vědeckých institucích a organizacích u nás a v zahraničí. Byl členem Association Internationale des Etudes Françaises, členem redakční rady Časopisu pro moderní filologii a Philologica Pragensia, Spisů filozofické fakulty UJEP a spiritus movens literární části Etudes Romanes de Brno. Všude tu byly jeho uvážlivé a dobré rady slyšeny a ceněny. Dlouhá léta stál rovněž v čele Kruhu moderních filologů. Jako jeho předseda dbal o přednáškovou činnost v ústředí i v pobočkách, zdůrazňoval pravidelný chod přednášek a bděl nad jejich odbornou úrovní. Velkoryse vedl diskuse a usměrňoval je s taktem jemu vlastním. Jeho zásluhou se KMF konstitoval jako významná, aktivní vědecká společnost.

V naší vzpomínce jde jen o skrovný výčet některých stránek činnosti profesora Nováka. To však odpovídá jeho povaze. Byl to člověk skromný, prostý a přímý, pozorný k druhým, odmítající mluvit o sobě; člověk, který vždy štědře rozdával ze svých nepřehledných znalostí a který celý svůj život věnoval práci na poli romanistiky; člověk, v němž byla rollandovská "víra v život a v člověka".

Antonín Zatloukal

Za profesorem Ivanem Poldaufem

Dne 9. září 1984 zemřel ve věku 69 let význačný lingvista univ. prof. dr. Ivan Poldauf, DrSc.

Prof. Poldauf se narodil 15. září 1915 v Kutné Hoře. Studoval na filozofické fakultě UK v Praze, kde získal v r. 1945 doktorát, v r. 1948 pak docenturu anglického jazyka. Od r. 1949 působil na Palackého univerzitě v Olomouci, později jako profesor angličtiny, v letech 1961 až 1965 byl profesorem srovnávací aplikované lingvistiky a teorie překladu na Univerzitě 17. listopadu v Praze. Od r. 1965 byl profesorem anglického jazyka na filozofické fakultě UK.

Poldaufova vědecká činnost zahrnovala hlavně tři oblasti: lingvistiku, lexikografii spolu s lexikologií a metodiku vyučování cizím jazykům.

Ve své lingvistické práci Poldauf dále prohloubil syntaktickou teorii V. Mathesia např. ve studiích o pasívu a slovesných videch v angličtině, o negaci v hovorové angličtině, o shall a will z hlediska strukturálního, o infinitivu a gerundu v angličtině, o vztažných větách, o třetí syntaktické rovině atd. V poslední době se zabýval v několika člancích anglickým slovním přízvukem. Jeho univerzitní přednášky byly vydány jako skripta ve dvou svazcích pod titulem Mluvnice současné angličtiny I, II. Značnou pozornost věnoval Poldauf struktuře češtiny, většinou ve srovnání s angličtinou, např. ve studiích o slovesných videch v nové češtině, o vyjadřování kvantity v češtině, o atemporálnosti českého slovesa, o kategorii "místa" v angličtině a češtině atd. Historii jazyka se Poldauf zabýval ve studiích o problémech anglické gramatiky před r. 1800, o vývoji vztažných vět a o vývoji indoevropských osobních koncovek.

Druhá oblast Poldaufovy činnosti zahrnuje lexikologii a lexikografii. Uvedme zde jeho studii o místu gramatiky a lexikologie ve studiu problémů slovesného vidu a studii o výběru slov v překladových slovnících středního, malého a kapesního typu. Poldaufova lexikografická práce je obsáhlá: již r. 1941 vydal spolu s A. Osičkou Velký česko-anglický slovník UNIKUM, v r. 1956, rovněž s A. Osičkou, Anglicko-český slovník s výslovností, přízvukem, mluvnici, vazbami a frazeologií. V r. 1955 vydal s D. Zavadou Anglicko-český obchodní slovník, v r. 1959 Česko-anglický slovník středního rozsahu, v r. 1970 /spolu s A. Osičkou/ Anglicko-český slovník s dodatky, v r. 1971 pak ve spolupráci Jana Cahy, Aleny Kopecké a Jiřího Krámského Anglicko-český a česko-anglický slovník. Poldauf byl též editorem akademického anglicko-českého slovníku /v tisku/. V jeho lexikografické práci je nutno zdůraznit neobyčejně jemný, vytríbený smysl pro sémantické odstíny, jedinečnou schopnost vyjádřit anglický termín zcela adekvátně v češtině a český termín v angličtině. Přínosem je též důraz na frazeologické bohatství jazyka. Neméně důležité

je jeho zlepšení vnitřní organizace slovníkových hesel, které umožňuje uživateli pracovat se slovníkem s maximální snadností.

Poldaufova bohatá činnost v oblasti metodiky vyučování cizím jazykům je vázána hlavně na jeho působení ve funkci vedoucího redaktora časopisu Cizí jazyky ve škole od založení časopisu v r. 1957 až do r. 1971. Tam též uveřejnil většinu svých metodických článků, např. o gramatickém systému a úkolu naučit základům jazyka, o pojetí vyučování cizím jazykům, o sestavení strukturně diferencovaného souhrnu cílů jazykové výuky atd. Ve svých člancích Poldauf ukazuje, že jen přesné zvládnutí jazykové skutečnosti a správné zhodnocení jejích složek je předpokladem k tomu, aby učitel angličtiny bezpečně poznal, které složky určité problematiky patří do základního učiva, aby je dovedl co nejlépe navázat na žákovu prožitou jazykovou zkušenost ve vlastní mateřštině a aby se ubránil tomu, že by věnoval hlavní pozornost vštěpování mluvnické systematiky. V naší situaci, kdy může jít jen o položení základů jazyka, musí na prvním místě stát vštípení dovedností a návyků z oblasti zvukové a pravopisné stránky a fixace slovní zásoby. To neznamená likvidaci gramatiky, je však třeba podle Poldaufa likvidovat pojetí gramatiky jako souhrnu pouček, které ji činí samoúčelnou.

Práce prof. Poldaufa vynikají hlubokou a přesnou analýzou zkoumaných jazykových jevů, kritickým zhodnocením faktů a přesvědčivými závěry. Poldauf tvořivě rozvíjel starší názory a vnesl do zkoumané problematiky nová hlediska. Jeho práce jsou trvalým přínosem k teoretickému i praktickému zkoumání jazyka.

Nelze konečně přehlédnout Poldaufův přínos k organizaci našeho vědeckého života hlavně na úrovni univerzitní. Kromě četných funkcí na univerzitě měl významné funkce v ČSAV i v zahraničí: v letech 1962 až 1970 byl předsedou Jazykovědného kolegia ČSAV, předsedou Pracovní skupiny pro aplikovanou lingvistiku ČSAV a po tři roky místopředsedou Mezinárodního sdružení pro aplikovanou lingvistiku.

Jiří Krámský

Bibliografie publikací prof. Poldaufa do r. 1974 vyšla v čas. *Philologica Pragensia*, 4, 18, 1975, s. 180-187.

Památce profesora Bohumila Trnky

Dne 14. února 1984 zemřel ve věku 88 roků prof. PhDr. Bohumil Trnka, DRSc., jeden z vynikajících československých lingvistů, emeritní profesor anglického jazyka a starší anglické literatury na Karlově univerzitě, čestný předseda Kruhu moderních filologů při ČSAV, svolavatel odborné skupiny pro funkční jazykozpyt, člen mnoha vědeckých společností a nositel zlaté plakety Josefa Dobrovského.

Jeho vědecké dílo je rozsáhlé a mnohostranné. Prolíná je teorie a pojetí jazyka jako znakové soustavy podsystémů ve smyslu Pražské lingvistické školy, kterou v letech 1926 - 1951 propracovával Pražský lingvistický kroužek. Prof. Trnka byl jedním z jeho zakladatelů a jeho jednatelem. Po zániku Pražského lingvistického kroužku r. 1951 pokračoval prof. Trnka v této jazykovědné práci v odborné skupině pro funkční jazykozpyt, kterou r. 1956 založil na půdě Kruhu moderních filologů a kterou svolával skoro do své smrti.

Prof. Trnka kráčel vždy v čele jazykovědného pokroku a přinášel vždy nové myšlenky a metodologické podněty k rozboru jazyka. Napsal první popis fonologické soustavy moderní angličtiny v knize A Phonological Analysis of Present-day Standard English /r.1935 v Praze/. Revidována vyšla r. 1966 v Tokiu, přetištěna r. 1968 v Alabama University Press v USA. Prof. Trnka je autorem syntaxe nejstarších anglosaských památek básnických /vyšla r. 1925 v Praze jako jeho habilitační práce/ a syntaxe anglického slovesa od Caxtona k Drydenovi - vyšla r. 1930 v Praze, r. 1956 v Japonsku, přetištěna r. 1974 v Lichtenštejnsku.

Napsal mnoho článků též o historické fonologii angličtiny a jiných germánských jazyků, o morfologii a morfonologii, promluvě a jazykové stylistice. Do jeho pracovní náplně na filozofické fakultě Karlovy univerzity patřila také starší anglická literatura, kterou popsal v řadě vysokoškolských skript a článků. I mimo svůj obor měl prof. Trnka mimořádně široký rozhled po filozofii, hlavně renesanční, i když těžiště jeho práce je nepochybně v jazykovědě.

Celé jeho vědecké dílo prostupuje úsilí vypracovat ucelenou a logicky sevřenou lingvistickou metodu, pomocí níž vidíme jazyk jako soustavu vztahů v rámci strukturního celku, jehož části tvoří souvislé řady jednotek, jež na sebe navazují a navzájem si vymezují místa ve vztahu k nadřazenému celku. Prof. Trnka odhaloval v různých jazycích především to, co je jim společné tak, aby se dalo usuzovat na to, co je společné i jazykům neindoevropským.

V poválečné době prof. Trnka znovu na sebe upozornil mezinárodní

vědeckou veřejnost článkem "Prague Structural Linguistics", jenž byl kolektivní odpovědí odborné skupiny pro funkční jazykozpyt na dotazník sovětského časopisu Voprosy jazykoznanija. V r. 1957 vyšel v Moskvě v tomto časopise roč. 6, čís. 3 str. 44-52, v anglickém znění v Praze r. 1958 v časopise Philologica Pragensia roč. 1, str. 33-44. Tento článek byl v cizině vícekrát přetištěn a stal se nepochybným mezinárodním reprezentantem Pražské lingvistické školy a Kruhu moderních filologů.

Řada Trnkových článků roztroušených v různých časopisech u nás i v zahraničí vyšla v r. 1982 souborně pod názvem Selected Papers in Structural Linguistics v edici Janua linguarum, series practica sv. 88 v nakladatelství Mouton v Berlíně - New Yorku - Amsterdamu.

Prof. Trnka jako člověk byl pozoruhodný svou životní filozofií a důvtipným a demokratickým přístupem k lidem i svým smyslem pro humor. Pracoval vědecky až do vysokého stáří. V jeho pozůstalosti byla nalezena řada článků dosud neuveřejněných, většinou přednášek, jež proslovil na půdě Kruhu nebo jeho odborné skupiny pro funkční jazykovědu na tato témata:

Definice slova, o podstatě jazykové analýzy, teorie jazykového znaku, o strukturním vývoji jazyka a metodách jeho zkoumání, jazykové roviny a jejich strategie, zásady Pražské lingvistické školy, jazyk jako výraz národní povahy, otázka znaku v jazykozpytu, popis jazyka invariantními hodnotami, znakové pojetí jazykové struktury, dlouhá slova v angličtině.

Je v souladu s ústně sděleným názorem zesnulého, že by jeho život a dílo bylo nejlépe oslaveno vydáním jeho spisů. Malý rozsah této ročenky nám dovoluje uveřejnit jen dva menší zlomky, jež - jak se zdá - nejsou částí nějakého delšího pojednání, avšak dávají nahlédnout do jeho tvůrčí dílny, jejíž myšlenky značí cestu kupředu, po které je možno jít dál a rozvíjet a neustrnout na dosaženém, neboť vědecký život pokračuje.

Jiří Nosek

Vzpomínáme památky těchto členů Kruhu, kteří nás opustili v letech 1983 - 1984:

v roce 1983 zemřeli: PhDr. Duchoslav Foršt a Dorota Forštová

v roce 1984 zemřeli: Karel Behenský, prof. PhDr. Otakar Novák, CSc., PhDr. Václav Oukropec, prof. PhDr. Ivan Poldauf, DrSc., prof. PhDr. Bohumil Trnka, DrSc.

Zpráva o činnosti Kruhu moderních filologů při ČSAV za rok 1983

Zpráva o činnosti v ústředí

V uplynulém období bylo proneseno celkem 14 přednášek, z toho 1 byla samostatně připravena péčí odborné skupiny pro funkční jazykozpyt. Z celkového počtu přednášek byly 3 proneseny zahraničními hosty. Péčí OS pro didaktiku cizích jazyků byly proneseny 4 přednášky. 4 přednášky byly s tematikou lingvistickou, 6 přednášek s tematikou literárněvědnou.

Zpráva o činnosti poboček

V brněnském pobočce bylo za kalendářní rok 1983 uspořádáno celkem 7 přednášek, z nichž 2 byly prosloveny zahraničními hosty. Ze zprávy o činnosti pobočky vyplývá, že v její přednáškové činnosti byly celkem rovnoměrně zastoupeny literárněvědná /3/ a jazykovědná /4/. Návštěvnost přednášek byla vcelku dobrá. Členové pobočky nadále spolupracují s Krajským pedagogickým ústavem a s Vědeckotechnickými informacemi. Spolupráce se uskutečňuje formou přednášek, které členové kruhu pořádají pro tyto instituce v jazykových seminářích.

O lomoucká pobočka uspořádala celkem 9 přednášek. Z toho 3 přednášky byly předneseny zahraničními hosty. Lingvisticky zaměřených přednášek bylo 5 a 4 přednášky byly literárněvědné. Pobočka udržuje pravidelnou spolupráci s vysokými školami, jako UK Praha, UJEP Brno, KU Bratislava a UPJŠ Prešov. Členové přednášejí na zmíněných univerzitách a intenzivně spolupracují, rovněž především formou přednáškové činnosti, s kulturně-politickými organizacemi /Socialistickou akademií, KPÚ/. Podobně jako v minulých letech, i v příštím roce poskytne pobočka možnost vítězům /SVOČ/ přednést přednášku v kruhu.

V plzeňském pobočce se uskutečnilo celkem 6 přednášek, lingvisticky i obecně zaměřených. Plzeňská pobočka pokračovala v roce 1983 především v úspěšné spolupráci s Jazykovědným sdružením při ČSAV a také Literárněvědnou společností při ČSAV. Tato osvědčená spolupráce bude i nadále pokračovat. Pobočka též neustále rozvíjí spolupráci s jazykovými katedrami plzeňských vysokých škol /Lékařskou fakultou UK v Plzni, PF, VŠSE/. Úzké styky s těmito vysokými školami umožňují mimo jiné operativnější zajišťování přednáškových místností, využívání přítomnosti zahraničních přednášejících a jiné.

Zpráva o činnosti odborných skupin

Odborná skupina pro funkční jazykozpyt uspořádala dvě samostatné přednášky s diskusemi, z nichž jedna byla přednesena zahraničním hostem. Po těchto přednáškách se v diskusích dále pracovalo na otázkách jazykovědné metody na podkladě angličtiny a jiných jazyků. Přednášky se vyznačovaly vysokou vědeckou úrovní. Skupina se snaží navazovat na vše kladné a pokrokové, co bylo v české lingvistice v minulosti vytvořeno a co dává podněty do další lingvistické práce.

Odborná skupina pro didaktiku cizích jazyků uspořádala přednášky v rámci cyklu přednášek Kruhu. Ve dvou z nich byli členové informováni o jednáních, která probíhala na zahraničních kongresech a kolokviích, jichž se zástupci Kruhu zúčastnili. V dalších byly členové skupiny seznámeni s novinkami v oboru angličtiny, němčiny a francouzštiny /tzv. učebnice 2. generace/. Plánovaná přednáška D. Forštové odpadla pro nemoc přednášející, které po další době podlehl. Byla velmi aktivní spolupracovnicí skupiny a její odchod je opravdovou ztrátou pro naši práci.

Návštěvnost na přednáškách OS pro didaktiku je velmi dobrá. Vedoucí skupiny s. doc. PhDr. A. Tionová, CSc., projednala se s. dr. Želmírou Ozdínovou z Bratislavy možnost založení OS pro didaktiku CJ při Krúžku MF. Z pražského ústředí by pak byly vedoucí skupiny zasílány materiály, které KrMF získává z FIPF /Fédération Internationale des Professeurs de Français/. Lze předpokládat, že k založení skupiny v Bratislavě dojde po zvolení nového výboru Krúžku.

Odborná skupina "Goethova společnost" byla zrušena na schůzi hlavního výboru 8. 11. 1983, protože podobná skupina má v nejbližší době začít pracovat při Památníku národního písemnictví.

Odborná skupina pro literární metodologii - členové odborné skupiny pro literární metodologii pronesli své přednášky v rámci přednáškových večerů Kruhu. Ve své činnosti se zaměřovali na aktuální problémy marxistické literární vědy a literárně-lingvistického vývoje v jednotlivých národních literaturách.

Spolupráce s Čs. vědeckotechnickou společností a Socialistickou akademií

Spolupráce s těmito institucemi se realizuje formou přednášek. Členové Kruhu přednášejí v jazykových seminářích.

Spolupráce s vysokými školami

se rozvíjí na všech pracovních základnách Kruhu. Podařilo se zapojit do přednáškové činnosti i mladé pracovníky vysokých škol a vědeckých institucí, a probudit zájem o práci Kruhu. V pobočkách se přednášky konají na půdě vysokých škol. Členové Kruhu se podílejí na tvorbě vysokoškolských učebnic a jsou předsedy a členy komisí pro udělení doktorátů a j. vědeckých hodností.

I. Přednášková činnost

A/ Přednášky konané v Praze

21. 1. 1983 Prof. Raven I. McDavid, PhDr., Chicago:
American Dialectology Today
/péčí OS pro funkční jazykozpyt/
31. 1. 1983 Eva Berglová, PhDr. Jarmila Mothejzíková, CSc.,
doc. PhDr. Alena Tionová, CSc.: Nové učebnice angličtiny,
francouzštiny a němčiny jako cizího jazyka
/Prezentace zahraničních publikací a originálních nahrávek/
/péčí skupiny pro didaktiku cizích jazyků/
7. 2. 1983 PhDr. Duchoslav Forst: Lyrická tvorba Freda Bérence
28. 2. 1983 Prof. PhDr. Jan Šabršula, DrSc., dr. Jitka Svobodová:
Subkódy jazyka
18. 4. 1983 Jan Čermák /UK Praha/: Literární tradice a soudobá
realita v Moll Flandersové Daniela Defoa
/setkání s úspěšnými účastníky SVOČ/
2. 5. 1983 Prof. Dr. Oskar Bandle, Zürich: Moderne Färöische Lite-
ratur
16. 5. 1983 PhDr. Gabriela Veselá: Německé studentské romány
s pražskou tematikou
6. 6. 1983 PhDr. Miroslava Sládková, CSc.: Francouzské a italské
kompletivní věty z hlediska modalit konjunktivu

13. 6. 1983 PhDr. Martin Procházka: Některé rysy vývoje anglického
romantického dramatu a jeho estetiky
10.10. 1983 Dr. J. Drummond Bone, University of Glasgow: Modern
Perspectives on Romanticism
17.10. 1983 Doc. PhDr. Alena Tionová, CSc.: Sdělovací prostředky
a jazyková výuka /zpráva o kolokvium AUFELF v Barcelo-
ně - duben 1983/
14.11. 1983 Prof. PhDr. Otto Ducháček, DrSc.: Struktura lexika v po-
jetí brněnské sémantické školy
28.11. 1983 E. Berglová, PhDr. Leoš Houska, CSc., PhDr. Alena Šimeč-
ková: Co nového přinesl kongres učitelů němčiny - VII.
Mezinárodní kongres učitelů němčiny /Budapešť, 1. - 5.8.
1983/ pro vyučování německého jazyka.
12.12. 1983 PhDr. Alena Šimečková: Tzv. někdy odlučitelné někdy neod-
lučitelné slovesné předpony v němčině a jejich interpre-
tace v současných učebnicích
- #### B/ Přednášky konané v Brně
22. 11.1983 Doc.PhDr. Ludvík Václavek, CSc.: Robert Musil očima
československé germanistiky
26. 4. 1983 PhDr. Alena Šimečková: Uplatnění některých jazykovědných
poznatků v našich učebních materiálech
3. 5. 1983 Prof. dr. Oskar Bandle, Zürich: Moderne färoische Litera-
tur
10. 5. 1983 Doc. PhDr. J. Veselý, CSc.: Problematika subordinativní-
ho bilingvismu
17. 5. 1983 Doc. dr. Jessie Kocmanová, CSc.: Lowlands Today: The
Evolution of Modern Scots /Lowlands/ Prose
25. 5. 1983 Prof. dr. H. Richter, Lipsko: Jugenderfahrung in Alters-
werk Fontanes
26.10. 1983 Prof. dr. Ludovít Novák, DrSc.: Vedoucí osobnosti
pražského lingvistického kroužku ve 30. letech
6.12. 1983 Doc. PhDr. Vladimír Hořejší, CSc.: Teorie "faux-amis"
a její aplikace na srovnání francouzštiny s češtinou
13.12. 1983 PhDr. Jaroslav Peprník: O koncepci a problémech při
psaní učebnic angličtiny

C/ Přednášky konané v Olomouci

3. 3. 1983 Milan Macháček: Povídková tvorba Johna Cheevera
24. 3. 1983 PhDr. Jiří Munzar, CSc.: H. Ch. Andersen a německá umělá pohádka
5. 4. 1983 Prof. Charles Anderson /USA/: The AMERICAN HISTORICAL EXPERIENCE AND THE AMERICAN LITERATURE
14. 4. 1983 O. F. Babler: O některých problémech překladatelství
24. 4. 1983 Peter Kennedy, B.A. /Hons./, M. A., M. A. /Appl. Ling./
A FEW INTRODUCTORY TOPICS FROM PSYCHOLINGUISTICS
12. 5. 1983 Dr. Phil. Rudolf Thiele
PARTIKELN IM VERGLEICH - DEUTSCH, ENGLISCH, RUSSISCH
14. 9. 1983 Don Sparling /fil. fakulta UJEP Brno/
Bilingualism and Biculturalism in Canada
16.11. 1983 Susan Hess /Fulbright lecturer - FF UK Praha/: Name
Invention in Black American English
24.11.1983 PhDr. Radoslav Nenašál: Současné americké divadlo;
průřez jednou newyorskou sezónou

D/ Přednášky konané v Plzni

24. 3. 1983 PhDr. E. Maršík, CSc.: K pojetí studia slavistiky
na univerzitách v NSR
11. 5. 1983 PhDr. K. Maršík, CSc.: K základním problémům vyučování
cizím jazykům v NSR
16. 6. 1983 Doc. dr. J. Spal, CSc.: Aktuální a tradiční v jazykovědě
22. 9. 1983 Doc. PhDr. J. Nosek, DrSc.: Pomocná slova v moderní
angličtině a jiných jazycích
31.10. 1983 Odb. as. I. V. Jonkinová: Lingvoreálie ve výuce cizích
jazyků
8.12. 1983 PhDr. O. Leška, CSc.: Jazyk ve vývoji ruské kultury

II. Činnost odborných skupin

- a/ odborná skupina pro funkční jazykozpyt také jako
b/ odborná skupina pro didaktiku cizích jazyků a
c/ odborná skupina pro literární metodologii

začlenily svoji činnost do přednáškového cyklu v ústředí Kruhu moderních filologů při ČSAV.

Zpráva o činnosti Kruhu moderních filologů při ČSAV za rok 1984

K 31. 12. 1984 má Kruh moderních filologů při ČSAV 388 členů.
Regionální pobočky Kruhu jsou v Brně, Olomouci a Plzni.

Kruh má odborné skupiny: OS pro funkční jazykozpyt
OS pro didaktiku cizích jazyků
OS pro literární metodologii

Kruh moderních filologů při ČSAV uspořádal v roce 1984 celkem
50 přednášek z toho 10 přednášek bylo prosloveno zahraničními hosty.

Pobočka Brno - 14 přednášek
Pobočka Olomouc - 13 přednášek
Pobočka Plzeň - 6 přednášek
Ústředí Praha - 17 přednášek

Zpráva o činnosti v ústředí

V uplynulém období bylo proneseno celkem 17 přednášek, z toho
2 byly samostatně připraveny péčí odborné skupiny pro funkční jazyko-
zpyt. Z celkového počtu přednášek bylo 5 proneseno zahraničními hosty.
Péčí OS pro didaktiku cizích jazyků byla pronesena 1 přednáška.
7 přednášek bylo na téma lingvistické, 9 přednášek s tematikou lite-
rárněvědnou.

Zpráva o činnosti poboček

V b r n ě n s k é pobočce bylo za kalendářní rok 1984 uspořádá-
no celkem 14 přednášek, z nichž 3 byly prosloveny zahraničními hosty.
Ze zprávy o činnosti pobočky vyplývá, že v její přednáškové činnosti
byly poměrně rovnoměrně zastoupeny literárněvědná /8/ a jazykovědná
tematika /6/. Návštěvnost přednášek byla dobrá. Členové pobočky spo-
lupracují s Krajským pedagogickým ústavem a s Vědeckotechnickými in-
formacemi. Spolupráce se uskutečňuje formou přednášek, které členové
Kruhu pořádají pro tyto instituce v jazykových seminářích.

O l o m o u c k á pobočka uspořádala celkem 13 přednášek z toho
3 přednášky byly předneseny zahraničními hosty. K lingvistickým pro-
blémům bylo zaměřeno 8 přednášek a 5 přednášek mělo literárněvědné
zaměření. Pobočka udržuje pravidelnou spolupráci s vysokými školami,
jako UK Praha, UJEP Brno, KoU Bratislava a UPJŠ Prešov. Členové před-
nášejí na zmíněných univerzitách a intenzivně spolupracují rovněž
především přednáškovou činností, s kulturně-politickými organizacemi

/Socialistická akademie, KPÚ/. Podobně jako v minulých letech, i v příštím roce poskytne pobočka možnost vítězům SVOČ přednést přednášku v Kruhu.

V p l z e ň s k é pobočce se uskutečnilo celkem 6 přednášek. Z toho 2 byly předneseny zahraničními hosty. 3 přednášky s jazykovědnou problematikou, 4 přednášky s literárněvědnou. Plzeňská pobočka pokračovala v roce 1984 především v úspěšné spolupráci s Jazykovědným sdružením při ČSAV a také s Literárněvědnou společností při ČSAV. Pobočka též neustále rozvíjí spolupráci s jazykovými katedrami plzeňských vysokých škol /Lékařskou fakultou UK v Plzni, PF, VSSE/. Úzké styky s těmito vysokými školami umožňují mimo jiné operativnější zajišťování přednáškových místností, využívání přítomnosti zahraničních přednášejících a jiné.

Zpráva o činnosti odborných skupin

Zpráva o činnosti odborné skupiny pro funkční jazykozpyt.

Protože 14. února 1984 zemřel zakladatel a svolavatel odborné skupiny pro funkční jazykozpyt, prof. dr. B. Trnka, DrSc., octla se tato odborná skupina bez svolavatele.

Předsednictvo Kruhu moderních filologů při ČSAV uvážilo skutečnost, že by bylo škoda, kdyby činnost této skupiny měla skončit a souhlasilo s návrhem, aby skupina pokračovala ve své činnosti. Uvážila vše kladné, co skupina v minulosti učinila pro rozvoj české jazykovědy, zvláště pak ohlas a uznání její práce v r. 1956-7 v SSSR a jinde v zahraničí. To vše morálně zavazuje Kruh moderních filologů při ČSAV k tomu, aby se činnost skupiny rozvíjela a aby měla i nadále podporu.

Předběžně byl svolavatelem skupiny určen doc. dr. Jiří Nosek, DrSc.

Odborná skupina se po delší přestávce sešla na 1. pracovní schůzi 14. listopadu 1984. Uctila památku zemřelého prof. B. Trnky a zvolila doc. Noska svolavatelem.

Na pořad jednání byly dány menší práce prof. Trnky, dosud neuveřejněné, jež byly přečteny a staly se podkladem k další diskusi:

1. Jazyk a logika
2. Definice slova a příbuzné jevy.

Druhá pracovní schůzka odb. skupiny byla 5. prosince 1984. Prof. dr. Josef Vachek, DrSc. promluvil o funkci velkých grafémů v angličtině a češtině. Před vlastní přednáškou byl zvolen tajemníkem skupiny

PhDr. Jaroslav Vacek, CSc., pracovník katedry věd o zemích Asie a Afriky FF UK.

Další schůzka se předběžně plánuje na 9. ledna 1985, kdy má promluvit doc. J. Nosek o slovních družích ve funkční větné perspektivě.

Zpráva odborné skupiny pro didaktiku cizích jazyků

V roce 1984 byla uspořádána jedna přednáška v letním běhu. Týkala se využívání audiovizuálních pomůcek při výuce CJ a byla hojně navštívena.

V roce 1985 se práce odborné skupiny zaměří na aktuální problematiku ve VCJ /sociolingvistiku, textovou lingvistiku/ i na nové pojetí tradičních témat /gramatiku a VCJ/.

Zpráva odborné skupiny pro literární metodologii

Členové odborné skupiny pro literární metodologii pronesli své přednášky v rámci přednáškových večerů Kruhu. Ve své činnosti se zaměřovali na aktuální problémy marxistické literární vědy a literárně-lingvistického vývoje v jednotlivých národních literaturách. Je potěšitelné, že se v rámci odborné skupiny zvýšila aktivita mladších členů Kruhu, jejich podíl na přednáškách skupiny je rozhodující.

I. Přednášková činnost

A/ Přednášky konané v Praze

13. 2.1984 PhDr. Jarmila Mothejzíková, CSc.:
K současné audiovizuální metodě ve výuce anglického jazyka
27. 2.1984 PhDr. Jiří Veselý, CSc.:
Moravský spisovatel německého jazyka Hieronymus Lorm
5. 3.1984 Prof. dr. Klaus Hansen, Humboldtova Universita Berlin:
Trends and Problems in Contrastive Linguistics
19. 3.1984 PhDr. Marie Pavlů:
N. G. Černyševskij a H. Taine - pokus o systémové zvědečtění literární kritiky
2. 4.1984 Prof. dr. Francisco Marin, Universidad Autonome de Madrid:
Reforme y modernización de la lengua española
9. 4.1984 PhDr. Jiří Holý:
Novalis - problém romantického subjektu
7. 5.1984 Prof. dr. William Robert Lee:
Correcting and not correcting learners mistakes - when, what, why, how

30. 5. 1984 Doz. DrSc. Ulrich Esser, Karl-Marx Universität Leipzig:
Was soll und was kann Fremdsprachenpsychologie im
Fremdsprachenunterricht? Erwartungen und Realität!
28. 5. 1984 PhDr. Gabriela Veselá:
Paul Leppin, pražský spisovatel německého jazyka
4. 6. 1984 PhDr. Aleš Pohorský:
České překlady Guillaumea Apollinaire, Apollinaire a čes-
ká poezie
- 2.10. 1984 DrSc. Matthiea Perl, Univerzita Karla Marxe v Lipsku:
Panorama lingüístico en la región del Caribe
- 22.10. 1984 Milan Macháček /vítěz SVOČ/: Románová trilogie Johna
Updikea
- 29.10. 1984 PhDr. Jana Kullová, CSc.:
Španělské vztažné vědy v českých překladech
- 12.11. 1984 Prof. PhDr. Otto Ducháček, DrSc.:
Sémantika a sémiotika
- 19.11. 1984 PhDr. Marie Pavlů:
Některé aspekty současné francouzské historické prózy
- 3.12. 1984 PhDr. Martin Procházka:
Vrcholná básnická tvorba S.T. Coleridge a její význam
pro druhou generaci anglických romantiků

B/ Přednášky konané v Brně

28. 2. 1984 Prof. DrSc. Klaus Hansen /Berlín/:
Trends and Problems in Contrastive Linguistics
20. 3. 1984 Dr. Jiří Veselý, CSc.:
Německá literární Morava
3. 4. 1984 Prof. Marcos Marín:
Reforma y modernización de la lengua española
16. 4. 1984 Dr. V. Šimeček:
Historie, současný stav a perspektivy výuky světovým
jazykům
26. 4. 1984 Doc. dr. Zdeňka Stavinohová, CSc.:
Místo mluvené francouzštiny ve výuce
16. 5. 1984 Dr. Jiří Šrámek, CSc.:
Marin Sorescu v kontextu současné rumunské poezie
22. 5. 1984 Dr. Viola Cigerová, CSc.:
k problematice překladů z Rimbauda

23. 5. 1984 Ian Sherwood Munro, M.A.:
Modern Scottish Literature
29. 5. 1984 Doc. dr. Josef B. Michl, CSc.:
K problému autokatarze u H. Ibsena a E. O'Neilla
7. 6. 1984 Prof. dr. Ludovít Novák, DrSc.:
Vznik jazyků mediteránního svazu
- 30.10. 1984 Doc. dr. Alena Tionová, CSc.:
Práce s textem
- 29.11. 1984 Dr. Josef Jařab, CSc.:
Contemporary American Poetry
- 11.12.1984 Doc. dr. Ludvík Václavěk, CS.:
K dílu Odöna von Horvátha
- C/ Přednášky konané v Olomouci
16. 2. 1984 Doc. dr. Vladimír Hořejší, CSc.:
Francouzsko-česká "faux amis"
8. 3. 1984 Dr. Heinz Härtl:
"Bettina von Arnims Beziehung zu Goethe" /přednáška
připravena, nere realizována/
29. 3. 1984 PhDr. Jiří Veselý, CSc.:
Německá literární Morava
11. 4. 1984 Prof. PhDr. Ján Boor:
Shakespeareova Búrka a jej ohlasy
26. 4. 1984 Angus Alastair Graham, B.A., P.G.Dip. E. S. L.:
Using stories as meaningful foreign language input
10. 5. 1984 Prof. dr. W. R. Lee /Anglie/:
Aspects of motivation in the English class
- 11.10. 1984 PhDr. Jiří Černý, CSc.:
Lingvistika před sto lety a dnes
- 25.10. 1984 Doc. PhDr. Ernest Marko, CSc.:
Menný přísudok v němčine /konfrontačný pohľad/
- 8.11. 1984 Doc. PhDr. Eva Oliveriusová, CSc.:
Patrick White a jeho symbol sarsaparilly
- 28.11. 1984 Prof. PhDr. Josef Vachek, DrSc.:
Osobní zájmena ve funkci apelové
- 6.12. 1984 Božena Bednaříková:
Kategorie posesivnosti v angličtině
PhDr. Marcel Arbeit:
Jazyk a komunikace v díle Walkera Percyho /přehledka
prací odměněných v celostátním kole SVOČ/

11. 12. 1984 Doc. dr. František Daneš, DrSc.:
Několik netradičních myšlenek k aktuálnímu členění

Zahraníční styky Kruhu

D/ Přednášky konané v Plzni

24. 1. 1984 Doc. PhDr. F. Kopečný, DrSc.:
Slovesný vid v nejstarší fázi slovanských jazyků

12. 4. 1984 PhDr. M. Těšitelová, DrSc.:
Co nového v kvantitativní lingvistice

26. 4. 1984 Dr.sc. Reiner Neuberta:
Kinder - und Jugendliteratur in der DDR

15.11. 1984 PhDr. M. Těšitelová, DrSc.:
Co nového v kvantitativní lingvistice

29.11. 1984 Doc. dr. Günter Adler:
Zu humanistischen Idealen Friedrich Schillers

6.12. 1984 odb. as. I.V. Jonkinová:
Vyučovací technika při výuce cizím jazykům

II. Činnost odborných skupin

a/ odborná skupina pro funkční jazykozpyt

14. 11. 1984 Doc. PhDr. Jiří Nosek, DrSc.: Prof. PhDr. Bohumil
Trnka, DrSc.

5. 12. 1984 Prof. Dr. Josef Vachek, DrSc.: O funkci velkých grafémů
v angličtině a češtině

b/ odborná skupina pro didaktiku cizích jazyků a

c/ odborná skupina pro literární metodologii

začlenily svoji činnost do přednáškového cyklu v ústředí Kruhu moderních filologů při ČSAV.

Jak vyplývá ze stanov Kruhu moderních filologů při Československé akademii věd, účelem této vědecké společnosti je podílet se zejména na rozvoji a zvyšování úrovně jazykovědy, literární vědy a didaktiky cizích jazyků, jakož i na koncepční a teoretické činnosti i na realizaci a propagaci výsledků vědeckovýzkumné činnosti ve společenské praxi. Je zřejmé, že toto náročné poslání může společnost plnit jen v kontaktu s celosvětovým vývojem vědeckého bádání v daných oblastech, a to jak sledováním tohoto světového vývoje, tak uplatňováním výsledků vlastní odborné činnosti v zahraničí. Těmito zásadami se řídil Kruh od začátku své existence, což také nesporně přispělo k nemalým úspěchům, kterých bylo dosaženo v jeho jednotlivých sekcích a které také právem získaly Kruhu dobrou pověst doma i v zahraničí. V návaznosti na tuto tradici byly rozvíjeny styky se zahraničím i v uplynulých dvou letech. Zahrhovaly jednak přednášky zahraničních hostů, jednak účast zástupců Kruhu na některých důležitých odborných akcích mimo naši republiku, jakož i výměnu odborných publikací.

K přednáškám byli zváni přední odborníci ze socialistických i ne-socialistických zemí. Většina z nich pozvání přijala a jejich vystoupení byla zpravidla hojně navštívena a měla i dobrou úroveň. Z celkového počtu 20 přednášek zahraničních hostů se jich uskutečnilo 9 v Praze, 5 v Brně, 4 v Olomouci a 2 v Plzni. Po stránce obsahové přesně polovina z nich byla věnována literatuře, 6 přednášek bylo zaměřeno na otázky jazykovědné a 4 přednášky se zabývaly problematikou lingvodidaktickou. Největší počet přednášejících /7/ reprezentoval Německou demokratickou republiku a Velkou Británii /6/. Podrobný seznam přednášejících i názvy jejich přednášek jsou uvedeny v přehledu na předcházejících stránkách. Z tohoto přehledu je také patrné, že se Kruhu přes veškeré úsilí nedaří prozatím náležitě prohlubovat žádoucí styky s větším počtem bratrských organizací jiných zemí a že dokonce ve srovnání s předcházejícím obdobím z let 1981-82 počet zahraničních hostů Kruhu poklesl o více než 20 %. Jednou z příčin se zdají být především úsporná opatření příznačná pro většinu zemí. Jest si jen přát, aby v zájmu dalšího rozvoje mezinárodních styků a podpory mírového úsilí i v oblasti vědy a kultury byly všude vytvářeny nezbytné podmínky pro kontakty, které mohou významnou měrou napomáhat zachování míru a rozvoji spolupráce mezi národy. Proto také Kruh moderních filologů při ČSAV se spontánně připojil koncem roku 1983 k aktivní spolupráci na přípravě mezinárodního semináře,

který se má uskutečnit na půdě Univerzity Karlovy v Praze za podpory UNESCO v září 1985 na téma: Výuka cizích jazyků a rozvoj spolupráce a porozumění v Evropě. Účast na tomto semináři přislíbili přední odborníci z téměř všech evropských zemí. Členové Kruhu přispějí nesporně i na tomto úseku ke zřeteli celé akce, jak to odpovídá i poslání této vědecké společnosti.

Pokud jde o účast zástupců Kruhu na akcích pořádaných v zahraničí, vlivem úsporných opatření byla redukována na několik nejdůležitějších jednání, přičemž na některých z nich byl Kruh zastoupen jen díky tomu, že v téže době byl na studijním pobytu v dotyčné zemi některý člen ochotný v rámci svých prostředků Kruh zastupovat. Ve všech případech se zároveň ukázalo, jak tyto kontakty jsou užitečné a jak je žádoucí, aby byly cílevědomě rozvíjeny. Podrobné zprávy o všech jednáních byly předloženy hlavnímu výboru a jsou všem členům Kruhu k dispozici nebo o nich bylo referováno v přednáškách přímých účastníků. Omezíme se proto na jejich stručný výčet.

V dubnu 1983 /18. až 23. 4./ se konalo v Barceloně mezinárodní kolokvium na téma "Sdělovací prostředky a výuka cizích jazyků", v jehož rámci došlo k zajímavé výměně názorů na danou problematiku mezi učiteli cizích jazyků a pracovníky tisku, rozhlasu a televize. Kruh moderních filologů při ČSAV zastupovala doc. dr. A. Tionová, CSc. - V srpnu 1983 se sešli ke společné poradě v Santanderu hispanisté k projednání možností odborné spolupráce. Ze socialistických zemí byli přítomni zástupci Sovětského svazu, Polské lidové republiky a Československa, které bylo zastoupeno předsedou Kruhu prof. dr. J. Dubským, DrSc. - Ve dnech 1. až 5. 8. 1983 se konal v Budapešti VII. mezinárodní kongres Mezinárodního svazu učitelů němčiny /IDV/, jehož se účastnilo 7 členů Kruhu. - Výbor pro vyučování jazykům v NDR pořádal v červenci a v srpnu 1983 v Lipsku tradiční letní kursy pro učitele němčiny jakožto cizího jazyka. I tentokrát bylo členům Kruhu přiděleno pět stipendijních míst, jichž bylo plně využito. Kursy mají vysokou úroveň a jsou velkým přínosem pro všechny účastníky. - Ve dnech 18. a 19. 11. 1983 zasedalo ve Vídni valné shromáždění Mezinárodní federace učitelů cizích jazyků /FIPLV/, jehož se účastnil jako delegát Kruhu člen zahraniční komise PhDr. Josef Hendrich, CSc. Toto zasedání bylo významné nejen tím, že byl zvolen na další funkční tříleté období nový výkonný výbor zmíněné mezinárodní organizace, ale i proto, že byla projednána základní koncepce činnosti pro příští období a přijata rezoluce o významu cizích jazyků pro vzdělávání a výchovu k míru na ce-

lém světě. Jednomyslná podpora byla rovněž vyjádřena připravovanému mezinárodnímu semináři, který má být uspořádán Univerzitou Karlovou ve spolupráci s UNESCO v Praze ve dnech 23. až 27. září 1985 na téma "Výuka cizích jazyků a rozvoj spolupráce a porozumění v Evropě".

V červenci 1984 se konal v Montrealu VI. kongres Mezinárodní federace profesorů francouzštiny /FIPF/, na němž byl Kruh zastoupen doc. J. Martínkem. - Od 30.7 do 4.8. 1984 zasedalo v Drážďanech předsednictvo Mezinárodního svazu učitelů němčiny na společné poradě se zástupci členských organizací. Kruh byl zastoupen svým místopředsedou PhDr. Vladimírem Elznicem, CSc. Předmětem jednání byla mimo jiné zejména obsahová stránka informačního bulletinu "Rundbrief", dále analýza současných a perspektivních potřeb týkajících se výuky němčiny jako cizího jazyka a zintenzívnění odborných setkání učitelů němčiny i mimo území německého jazyka. - Ve dnech 21. a 22. 9. 1984 zasedalo pravidelné valné shromáždění Mezinárodní federace učitelů cizích jazyků /FIPLV/, které se tentokrát sešlo v Londýně a jehož se za Kruh účastnil jako delegát PhDr. J. Hendrich, CSc. Kromě běžné agendy byla hlavní pozornost věnována přípravě jubilejního 15. kongresu FIPLV, který se uskuteční ve dnech 22. až 26. července 1985 v Helsinkách. Na pořadu jednání byly i jednotlivé projekty federace včetně projektu, který je věnován úloze literatury ve vyučování cizího jazyka z hlediska výchovy k mírovému soužití a v jehož rámci se v září 1985 uskuteční v Moskvě mezinárodní kolokvium věnované této tematice. Pořadatelem je Mezinárodní svaz učitelů němčiny /IDV/ jako členská organizace Mezinárodní federace učitelů cizích jazyků a sovětská organizace učitelů německého jazyka, jež je členem IDV. Jde o významnou událost, na jejíž realizaci se podílejí všechny tři zmíněné organizace za účinné podpory UNESCO. Londýnské zasedání valného shromáždění FIPLV rozhodlo i o novém vydání publikace obsahující mimo jiné dějiny Mezinárodní federace učitelů cizích jazyků z pera jejího bývalého prezidenta v období 1978-80 PhDr. Josefa Hendricha, CSc. Nová publikace má být připravena pro zmíněný jubilejní kongres v Helsinkách. Valné shromáždění rozhodlo rovněž o účasti Federace na připravovaném mezinárodním semináři v Praze v září 1985 na téma "Výuka cizích jazyků a rozvoj spolupráce a porozumění v Evropě". - Výbor pro vyučování jazykům v NDR udělil i v roce 1984 stipendia pěti členům Kruhu k účasti na letních kurzech pro učitele němčiny. Tuto tradiční spolupráci lze jen vítat.

Závěrem k zahraničním stykům Kruhu zbývá dodat především přání, aby mezinárodní vývoj směřoval k nastolení důvěry mezi národy a státy

a aby k tomuto vývoji svým podílem mohl aktivně napomáhat i Kruh celou svou činností jak v rámci působnosti na domácí půdě, tak i na fóru mezinárodním za účinné podpory nejen svého členstva, ale zejména též nadřazených míst.

Josef Hendrich

Záležitosti organizační

Členy předsednictva hlavního výboru jsou prof. PhDr. Josef Dubský, DrSc., předseda, PhDr. Vladimír Elznic, CSc. a mř. prof. PhDr. Viliam Schwanzer, CSc., místopředsedové, PhDr. Zdeněk Hrbata, věd. tajemník, PhDr. Josef Hendrich, CSc., hospodář. Hlavní výbor tvoří doc. PhDr. Jan Firbas, CSc., prof. PhDr. Jan Fischer, DrSc., Jelena Hlavsová, prof. fil., PhDr. Jiřina Hlaváčková, CSc., PhDr. Josef Jařab, CSc., doc. PhDr. Ernest Marko, CSc., doc. PhDr. Jiří Nosek, DrSc., Jan Sládek, doc. PhDr. Zdenka Stavinohová, CSc., PhDr. František Šourek, doc. PhDr. Alena Tionová, CSc., PhDr. Jiří Veselý, CSc., doc. PhDr. Jaroslav Zezula, CSc. a náhradníci PhDr. Miroslav Jindra, PhDr. Eva Marešová, PhDr. Zuzana Panáčková, PhDr. Václav Šimeček, PhDr. Jaromír Tláškal, Členy revizní komise jsou PhDr. Jarmila Emmerová, PhDr. Jiří Krámský, DrSc. a jako náhradník revizorů PhDr. Leoš Houska, CSc.

O b s a h

Úvodní slovo redakce	1
Jiří Nosek: 75. výročí Kruhu moderních filologů	3
Dagmar Knittlová: K problému černošské angličtiny	6
Bohumil Trnka: Jazyk a logika	12
Bohumil Trnka: Definice slova	14
Josef Březina: Životní jubileum českého germanisty PhDr. ing. Jaroslava Balouna, CSc.	16
Jindřich Veselý: Významné životní jubileum profesora Jana O. Fischera, člena korespondenta ČSAV	18
Martin Procházka: K nadcházejícímu životnímu jubileu docenta Iana Milnera	19
Antonín Zatloukal: In memoriam profesora Otakara Nováka	21
Jiří Krámský: Za profesorem Ivanem Poldaufem	23
Jiří Nosek: Památce profesora Bohumila Trnky	26
Zpráva o činnosti Kruhu moderních filologů při ČSAV za r.1983 ..	28
I. Přednášková činnost	30
II. Činnost odborných skupin	32
Zpráva o činnosti Kruhu moderních filologů při ČSAV za r.1984 ..	33
I. Přednášková činnost	35
II. Činnost odborných skupin	38
Josef Hendrich: Zahraniční styky kruhu	39
Záležitosti organizační	43

XVI. ROČENKA KRUHU MODERNÍCH FILOLOGŮ
při Československé akademii věd

za léta 1983 - 1984

Redigoval PhDr. Jeromír Tláškal

Vydal jako publikaci pro vnitřní potřebu v roce 1985
Kruh moderních filologů při ČSAV v edičně technické
spolupráci s Jednotou čs. matematiků a fyziků při ČSAV.
Vytiskla Polygrafia, závod 6-Prometheus v počtu 400 výtisků.